

Munkácsy igen — Rembrandt nem

A jó cím fél siker, ezt minden reklámszakember tudja, és bizonyára bennünk van a hiba, amikor a múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában levő különlegesen szép kiállításnak „Német-alföldi festészet” címet adtuk. A Szépművészeti Múzeum nemes gesztussal saját állandó kiállítását is meg-bolygatva 42 világhírű festményét kölcsönözte a múzeumi és műemléki hónap alkalmából Szegeden nyíló kiállításához. Így az európai XVII. századi festészet olyan kiemelkedő együttesét láthatjuk, melyre méltán büszke lenne bármelyik nagy gyűjtemény vagy galéria. Rembrandt, Frans Hals, Jan Steen, Jordaens, van Dyck, David Teniers remekművei fémjelzik a tárlatot.

A korábbi évek gyakorlatától eltérően úgy véltük, helyesebb, ha a sok párhuzamosan bemutatásra kerülő ma élő művész tárlata helyett — a kiállító művészek igényeit is szem előtt tartva — egy-egy kiemelkedő mester vagy mesterek hosszabb ideig látható bemutatására vállalkozunk. Így aztán arra számítottunk, hogy a szegedi Képtárnak valóban rangot ad majd a Munkácsy és Paál László művészetét reprezentáló bemutató, Varga Imre kiállítása és a Szegedi Nyári Tárlat után a Német-alföldi festészet legnagyobbjait felvonultató tárlat. Úgy látszik, tévedtünk. Munkácsy és Paál László festményeit viszonylag rövid idő alatt tizenötözetren tekintették meg, majd az időarányos látogatottság fokozatosan csökkent. Szem előtt kell tartanunk a szabadtéri játékok idején Szegedre látogató vendégek igényét, akik a Nyári Tárlat látogatottságát biztosítják, de az már több mint furcsaság, hogy a tavaszi Munkácsy-Paál-kiállításra sorra jelentkeztek az iskolai csoportok, s ugyanezeket az iskolákat a Német-alföldi festészet nem érdekli? Nem hiszem, hogy bárki a tanulók rovására írja mindezt. Gondolom, a pedagógusok elsősorban a rajztanárok siklottak el talán, még a nyári szünet fáradaimait pihelve a nagyszerű lehetőség fölött: végre Szegeden megmutatni a tanulóknak azokat a világhírű alkotásokat, melyekkel csak Európa legnagyobb múzeumai büszkélkedhetnek. Mennyivel olcsóbb villamoson elmenni a Horváth Mihály utcáig, mint Pestre utazni!

Valahogy úgy voltunk e kiállítással, hogy a jó bornak nem kell cégér, nincs szükség szájbargós propagandára olyan csemegék esetén, mint Rembrandt és társainak képei. Amikor attól kellene inkább tartani, rövid lesz a nyitvatartási idő, s s nem tudjuk a nagy számú látogatóknak a zavartalan műlvezetet biztosítani. A tények azt bizonyítják, tévedtünk. Ámbár az is lehet, hogy nemzeti festészetünk egyik nagy mestere, Munkácsy mindenki számára jól ismert, de a nála rangosabbakról keveset hallottak. Talán vannak, akik még azt sem tudják, mi az a Német-alföld. Persze, arra való a kiállítás, hogy aki keveset tud róla, ismerkedjék meg az európai művészet egyik csúcspontjával a korszakkal, és az azt reprezentáló alkotásokkal.

Há újra nyitnánk a tárlatot, bizonyára azt a címet adnánk: „Rembrandt és kortársai”. Vagy pedig csupán egy hétre tartanánk nyitva a tárlatot — igaz ugyan, hogy a szállítási költségek több tízezer forintba kerülnek! —, s a rövid időig tartó látványosság talán több nézőt vonzana. Bizonyára tévedtünk, amikor kértük a Szépművészeti Múzeumot, hogy legalább két hónapra adja kölcsön a remekműveket, mert csak így tudjuk biztosítani, hogy mindenki — munkások, szocialista brigádtalok, egyetemisták, közép- és általános iskolások — megtekinthesse a tárlatot.

Tanulság van tehát bőven, de őszintén mondom, jobban örülnék, ha kevesebb lenne a tanulság és több a látogató.

Trogmayer Ottó

Kereskedő dinasztia

Képünkön: az apa, a leány, a fiú

Egyazon családban az apa foglalkozását, hivatását vagy elhivatottságát rendszerint nem szokta választani több gyerek. Legfeljebb egy, a legkisebb vagy a legnagyobb, és pedig a legapásabb, aki példaképét látja a család kenyérkeresőjében. Tehetséget, különös adottságot, valamihez nagy hajlandóságot is lehet örökölni és azt kamatoztatni, a tökélyig fejleszteni, csiszolni, többre menni vele, mint az, akitől örököltük. Az ilyen öröklődésből alakulhat ki olyan dinasztia, mint a kereskedő Kátyi Lázáré is. Rendhagyó eset: az apa foglalkozását választották és folytatják a gyerekek, a fiú is, a lány is.

Választhattak volna más is, biztosan volt rá módjuk — állapítottam meg, és kérdésnek is szántam, amikor Kátyi Lázárral beszélgettem üzletében. Ő nevezte így: „Nálam...”, „az én boltomban...”, „az én vásárlóim” — pedig az üzlet a szegedi ÉLKER-é az Oskola utcában.

Máriát, a lányomat eleve kereskedőnek szántam, és pedig az élelmiszerszakmában — mondotta tünődve —, a fiam viszont rögtön magában kezdte nálunk: a Róza Ferenc Gimnázium és Kereskedelmi Szakközépiskolában érettségizett és a PIÉRT-hez került. Mindketten önállóak már, én pedig ma-holnap kétszeres nagyapale-szek. A maguk gondjával, örömeivel vannak elfoglalva, én meg a második unoka vásárlásával.

Az üzlet pár lépésnyit irrodájában sűrűn meg-megszakadt a beszélgetésünk. Dél-előtt volt és követték egy-mást az áruszállítók. Beszélgettem a FÜSZÉRT, a pincegazdaság, Karfiolt, karalábét hozott egy kiskertes. Fél tízre megérkezett a szegedi sütőipar a péksüteménnyel. Erdekés: a mórakalmi pékek reggel 6-kor tudnak szállítani a belvárosi üzletnek. Ezért volt nyugodt Kátyi Lázár. Két vasat is tart a tűzben. Nem veszekszik, de kifogásokat sem fogad el. Egyszerű a magyarázat: neki áru kell, hogy ki tudjon szolgálni. Ezzel a határozottsággal vezet te nyolc éven át az újszegedi 19-es üzletet, amelynek a forgalmát havi 450 ezerrel vette át és a duplájára futtatta fel. Itt két éve van, és havonta másfél milliót forgalmaz tizenhatod magával, amelyből tizenkettő nődologozó.

A beszélgetésben a meg-szakítások, a fél- vagy befejezetlen mondatok ilyen kitérőkbe vittek bennünket, miközben szót ejtettünk a vásárlókról és Kátyi Lázár előző 5-ös boltjában, amelyet Ha egy kereskedőnek lehet ars poetica, akkor ezt el kell fogadni tőle a sajátjának:

— Az újszegedi bolt arculatát az ottani vásárlókhöz kellett igazítani. Ezt az Oskola utcát pedig a Belvároshoz. Amott az új lakóházakkal sok volt a betelepülő, foglalkozásra, izlésre, igényességre különböző vásárló. Ők voltak a kernélküliek, de ott voltak a magánházak lakói is, kisebb-nagyobb kerttel, kétlaki foglalkozással. Az igények is efféleképpen változtak. Ott még elment a vágott citrom és alma, a címek nélküli konzerv is. Itt viszont meg sem szabad kísérelni az ilyesmit. Habár itt mindenki siet, mégis az igényesség a jellemző a vásárlóra. En azt tartom: a vevő legyen is igényes a pénzért. Egy másik üzletben én is vásárló vagyok.

Szerényen megjegyezte, hogy két esztendő nem sok idő egy nagy forgalmú üzletben a ve-

vőkör megismerésére. Egy viszont bizonyos: Szatymaztól Kelebiától, Deszktől Forráskútig szállítanak neki szövetkezeti és háztáji termelők. Üzlete forgalmában ezért is képvisel magas hányadot, 12 százalékot a zöldségfélék és gyümölcsök értékesítése.

S ez jó az üzlet hírnevének is, mert a vevő ott köt ki, oda szokik, ahol egyszerre mindent megkap, és nem kell sok időt eltöltenie a vásárlással. A kereskedést Kátyi Lázár akkor tanulta meg Deszken, a Hangya szövetkezeti üzletében, amikor a tanuló munkaidője reggel 6-tól este 6-ig tartott, és fokozatosan haladt fölfelé a „ranglétrán”. Takarította az üzletet, mert akkor ő volt a legfiatalabb tanuló, azután raktároskodott, majd a pult mögé állhatott, amikor meg tudott vásárolni egy rend használt öltönyt.

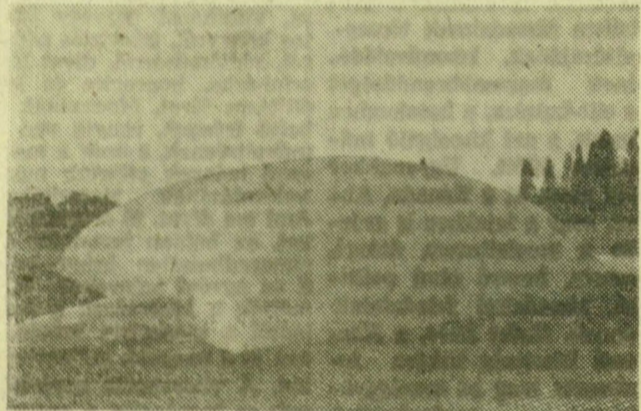
Kátyi Lázárt a pályán elsőként a lánya követte, aki kevesebb idő alatt tette meg az utat az előrehaladásban, mint az apja. Még huszonegyévesen volt fiatalasszony és már üzletvezető-helyettes a szegedi ÉLKER Lenin körút 5-ös boltjában, amelyet máskülönben az állami gazdaságok boltjaként is ismernek. S mintha csak ő dolgozna az apja keze alatt, Kátyi Lázár olyan szeretettel foglalkozik a hozzá került fiatalokkal. Volt bátorsága üzletében rábízni a csemege részlegben a kiszolgálást a még szakképzetlen, 16 éves Fürtös Máriára, aki Ruzsárój került Szegedre. A boltban belül ez a beosztás már rangot jelent. Igaz, a kislány a munka mellett érettségizik a szakmából.

Nézem a bolt szocialista brigádjának naplóját is. Sok benne a vállalati elismerés, a munka arany és ezüst fokozatú megbecsülése, oklevél, zászló, jutalom.

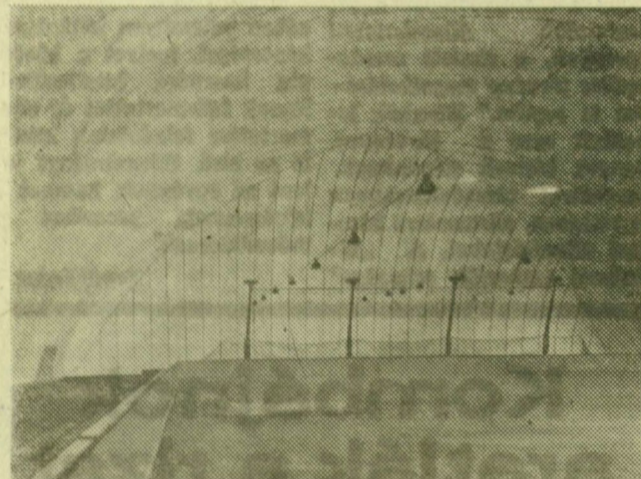
Kátyi Lázár fiát Szeged-től távolabbra találtuk meg, állomáshelyén, a határőrségnél. Hamarosan leszerel. Most szakaszvezető. Úgy értesültünk, hogy munkahelyén, a PIÉRT-nél számítnak rá, visszavárják.

Lódi Ferenc

Légtartós sátor a Millenáris felett

A főváros új látványossága, a vekni kenyérré emlékeztető fedett Millenáris — madártávlatból

A képen jól látható, milyen aprólékos munkával, csikonyként varrták össze az óriás sátorát a jutagári varróknak

A híres szegedi specialitások, a szalámi, a paprika, a papucs és társaik mellé mindinkább felzárkózik egy újabb szegedi különlegesség: a légtartós ponyvasátor, amelyet a KSZV Szegedi Jutagárgyárban készítenek. A gyárban — több hónapos munkával — szeptember közepére megvarrták, s nemrégiben Budapestten felállították az eddigi legnagyobb sátorát, amelyet a Millenáris befedésére rendelt meg a Népstadion és intézményei, valamint a Magyar Jég sport Szövetség.

Az óriás sátor a szemnek is kellemes citromsárga színű, 80 méter hosszú, 45 méter széles és 15 méter magas. Elkészülte a gyakorlatban azt jelenti, hogy a Millenárison levő műjépgálya üzemelése az eddigieknél kevésbé függ majd az időjárás szélsőségeitől, s több edzési, illetve versenyzési lehetőséget biztosít a műkorcsolyázóknak és jégkorongozóknak, akik októberben meg is kezdték a felkészülést a téli versenyeidényre. Természetesen, a korcsolyázást szerető

közönség is jól járt a fedett csarnokkal, hiszen rangos eseményeket láthat majd, s nem utolsósorban több lehetőség nyílik a tömegsport szintű korcsolyázásra. A legújabb jutagárgyári sátor érdekessége, hogy a KSZV szakemberei — műszaki fejlesztés eredményeként — először ebbe építették bele a svéd licenc alapján gyártott Scan-door típusú teleszkópkaput, amely lehetővé teszi a jégjavító gép zavartalan bejárását a csarnokba. A függőleges nyitású és zárású, elektromos vezérlésű ajtó balesetvesztély nélkül képes feladatát ellátni. A sátor elkészítésében a jutagárgyári varróknak kívül más vállalatok dolgozóit is közreműködtek. A fémszerkezeteket és a forgóajtót a Szegedi Építőipari Szövetkezet lakatosipari részlege, a Scan-door teleszkópkaput pedig a Hódmezővásárhelyi Fémipari Vállalat készítette. A jutagárgyárban egybenként már befejezéséhez közeledik egy újabb légtartós csarnok varrása, amelyet Miskolcon állítanak majd fel.

Elektronikus zene Szegeden

Századunk egyik legmerészebb irányzata az elektronikus zene, mely a muzsika korábbi természetes hangforrásai (énekhang, hangszer) helyett — mint neve is jelzi — elektromos úton létrehozott akusztikai alap- elemekből építkezik. Először tizenhat éve a kölni rádió kísérleti stúdiójában állított elő úgynevezett sinus-hangokat, amelyek a természetben nem találhatóak tisztán, önállóan. Az eddig használt zenei hangok sinus-hangok összegződésai, a természetes felhangok rendje szerint. Az elektronikus zene alapelemei ezek a „denaturált” sinus-hangok, s a kompozíciók eme elemekből készülnek, szintetikus eljárással. Az elektronikus zene hívei 1953. október 19-ét új korszak kezdeteként tartják

számán: ekkor mutatta első elektronikus zenei műsorát a kölni rádió. Az alkotóknak egész sor tudományággal kell foglalkozniuk, akusztikával, fonetikával, elektronikával, kibernetikával, s az új zene lejegyzése is eltér a hagyományostól, olyan kottaképet is alkalmaznak, ahol a partitúrát geometriai ábrázolás helyettesíti.

Ebből a zenéből kapunk ízelítőt október 27-én, szerdán este fél 8-tól Szegeden, a Bartók Béla Művelődési Központban. A rendkívül érdekesnek ígérkező filharmóniai koncerten Dubrovay László, Patachich Iván és Pongrácz Zoltán kompozíciót szoláltatja meg Kiss Zsuzsanna szintetizátoron, Matuz István fuvalón és Dubrovay László elektromos orgonán.

Előadóiülés a múzeumban

A Csongrád megyei múzeumok tudományos munkatársai a múzeumi és műemléki hónap keretében, immár hagyományosan, előadói-ülést rendeznek holnap, hétfőn délelőtt 9 órai kezdettel a szegedi Móra Ferenc Múzeum épületében. Tizenhárom előadásban számolnak

be kutató és feldolgozó munkájuk legújabb eredményeiről. Az előadóiülésen irodalmi, művészettörténeti, néprajzi, régészeti és természettudományi tárgyú, vitével kísért előadások szerepelnek. A tudományos előadóiülésre az érdeklődőket is várják.